

ingediend op **997** (2021-2022) – Nr. 1
9 november 2021 (2021-2022)

Voorstel van resolutie

van Maurits Vande Reyde, Tine van der Vloet, Vera Jans,
Koen Daniëls, Katrien Schryvers en Katja Verheyen

over aanbevelingen voor het beleid inzake hulpmiddelen

TOELICHTING

De conceptnota voor nieuwe regelgeving over het faciliteren van sociaal ondernemerschap en innovatie in de gehandicaptenzorg (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 383) heeft een aantal behoeften in het hulpmiddelenbeleid in kaart gebracht.

Tijdens de hoorzitting daarover op 24 februari 2021 is duidelijk gebleken dat op het vlak van hulpmiddelen het voorstel om een hergebruikstelsel in te voeren en een wettelijke regeling uit te werken voor gedeeld gebruik van hulpmiddelen, gedragen werd door het werkveld. Daarnaast bleek op het terrein heel wat te gebeuren op het vlak van innovatie en was er de uitdrukkelijke vraag om de bouwtekeningen van innovatieve hulpmiddelen op maat van de persoon met een handicap patentvrij via de website van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) ter beschikking te stellen van lotgenoten.

– Verhuur van hulpmiddelen

De indieners van de conceptnota vroegen om te onderzoeken of het bestaande huursysteem voor hulpmiddelen kon worden uitgebreid. De vraag werd tijdens de hoorzitting onderschreven omdat hulpmiddelen soms maar tijdelijk gebruikt worden. Mensen – vooral kinderen – kunnen hun hulpmiddelen ontgroeien. In dergelijke situaties is het huren van een hulpmiddel efficiënter dan de aankoop ervan omdat snel geschakeld kan worden naar een hulpmiddel dat beter aangepast is aan de behoeften van dat moment. Het verhindert ook dat het hulpmiddel, dat vaak toch heel wat publieke middelen heeft gekost, verloren gaat.

– Uittesten van hulpmiddelen

Hulpmiddelen blijken in sommige gevallen niet gebruikt te worden, bijvoorbeeld omdat ze niet beantwoorden aan de behoeften van de persoon met een handicap of te ingewikkeld zijn. Een testperiode kan dat voorkomen. Een hergebruikstelsel maakt het uiteraard mogelijk om een hulpmiddel uit te testen en het, als het niet voldoet, te ruilen voor een meer aangepast hulpmiddel. Ook als een hulpmiddel wordt aangekocht, is die testperiode er vaak wel. Firma's trekken daarvoor enkele weken uit, maar uit de hoorzitting is gebleken dat die periode vaak onvoldoende is. Daarom vragen de indieners van dit voorstel van resolutie dat met die firma's in dialoog wordt gegaan om een langere testperiode mogelijk te maken.

– Leeftijdsonafhankelijkheid

Om een gedegen leeftijdsonafhankelijk hergebruikstelsel van hulpmiddelen te realiseren is een gedragen visie nodig die zowel aandacht heeft voor personen met een handicap als voor ouderen. Daaruit vloeit dan ook voort dat het hergebruikstelsel zou worden ondergebracht bij één agentschap.

Het huidige verhuursysteem zou moeten worden uitgebreid met standaardhulpmiddelen, onderdelen van hulpmiddelen (bijvoorbeeld het onderstel van een zitschelp) en hulpmiddelen die maar gedurende een beperkte tijd worden gebruikt.

– Kostenefficiëntie

Een hergebruikstelsel moet uiteraard economisch ook zinvol zijn. Daarom is het belangrijk om een aantal criteria vast te leggen aan de hand waarvan bepaald kan worden welke hulpmiddelen of onderdelen van hulpmiddelen economisch zinvol kunnen worden gerecupereerd voor hergebruik. Daarbij moet ook rekening gehouden worden met de kosten voor het opnieuw klaarmaken van het hulpmiddel voor een volgende gebruiker en de aflevering van het hulpmiddel bij die nieuwe gebruiker.

Een aantal hulpmiddelen wordt veeleer sporadisch gebruikt. Vandaag bestaan er organisaties die dergelijke hulpmiddelen aankopen en voor sporadisch gebruik verhuren tegen een betaalbare prijs. We stellen voor dat het VAPH en de Vlaamse sociale bescherming (VSB) samen met organisaties die dergelijke hulpmiddelen uitlenen, bekijken hoe het uitlenen van hulpmiddelen voor sporadisch gebruik op een cliëntvriendelijke en kostenefficiënte wijze kan worden georganiseerd.

– Herstel van hulpmiddelen

Sommige mensen maken zeer lang gebruik van hun hulpmiddel en ervaren niet de behoefte om hun vertrouwde hulpmiddel te vervangen door een ander. Er zijn personen die 20 jaar lang van dezelfde rolstoel gebruikmaken. Voor een aantal hulpmiddelen is in de refertelijst een tegemoetkoming opgenomen voor herstellkosten, die ongeveer overeenkomt met 10 procent van het aankoopbedrag. Bij lang gebruik is die tegemoetkoming onvoldoende om alle nodige herstellingen te betalen. Voor extra herstellingskosten kan in dat geval bij het VAPH een aanvraag tot tegemoetkoming worden ingediend, op voorwaarde dat de kosten van de herstelling opwegen tegen de aankoop van een nieuw hulpmiddel. Het kan een te onderzoeken piste zijn om een hogere tegemoetkoming ter beschikking te stellen zodat gebruikers de nodige herstellingen kunnen financieren als ze hun hulpmiddel langer dan gemiddeld willen houden omdat het hulpmiddel hun goed ligt. Het kan niet de bedoeling zijn dat iemand verplicht wordt een gloednieuw hulpmiddel aan te schaffen als dat niet nodig is en de betrokkene dat niet wil. Bovendien is het langdurige gebruik van een hulpmiddel een goede zaak voor het budget en past het in het duurzaam omgaan met goederen.

– Gedeeld hulpmiddelengebruik

Over het gedeelde gebruik van hulpmiddelen vermeldt het Vlaamse regeerakkoord het volgende: "We onderzoeken gedeeld gebruik bij personen met een handicap zowel naar eenvoudige aanvraag als betaling."

Rond dat principe is al geëxperimenteerd met het project SeRenADe (Service/Reuse for Assistive technology Delivery/Design), dat in december 2017 een eindrapport heeft afgeleverd. In dat project werd nagegaan welke hulpmiddelen gebruikers konden delen (bijvoorbeeld omdat ze die hulpmiddelen op verschillende momenten nodig hadden) en welke hulpmiddelen zonder aanpassingen bruikbaar waren voor verschillende gebruikers. Dat resulteerde in een aanzienlijke lijst van hulpmiddelen die voor verschillende personen inzetbaar waren. Niet alleen voor dat ouderinitiatief, maar ook voor de overheid betekende dat een reductie van de kosten.

In de praktijk wordt in voorzieningen en ouderinitiatieven vandaag al een hulpmiddel op naam van één persoon aangekocht met de bedoeling het te laten gebruiken door verschillende personen met een handicap of door de hele leefgroep. Die ene zorggebruiker ontvangt wel een gedeeltelijke terugbetaling van de gemaakte kosten, maar het gevolg van de huidige aanrekeningsmethode is wel dat die persoon gedurende de refertetermijn dat hulpmiddel niet meer kan aankopen, terwijl andere gebruikers dat wel nog kunnen. Dat is eigenlijk niet correct. Daarom vragen de indieners van dit voorstel van resolutie de aanpassing van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2001 tot vaststelling van de criteria, voorwaarden en refertebedragen van de tussenkomsten in de individuele materiële bijstand voor de sociale integratie van personen met een handicap, zodat op basis van de uitsplitsing van de factuur tussen de verschillende aankopers ook de aanrekening kan worden verdeeld tussen de verschillende aanvragers van een tegemoetkoming.

– Innovatie

Voorzieningen, ouders en familie van personen met een handicap stellen vaak vast dat de op de markt aangeboden hulpmiddelen niet aangepast zijn aan de specifieke behoeften van de cliënt. Uit de hoorzitting hebben we geleerd dat ouders, familieleden en de voorzieningen zelf – soms met de hulp van universiteiten en hogescholen – aan de slag gaan om dat probleem op te lossen door ofwel een bestaand hulpmiddel aan te passen aan de behoeften van de betrokken persoon met een handicap, ofwel een hulpmiddel op maat te ontwerpen.

De hoorzitting leverde een duidelijke vraag op naar samenwerking tussen relevante partijen om aangepaste hulpmiddelen te ontwikkelen. Er wordt immers van uitgegaan dat door de beperkte vraag naar bepaalde specifieke aanpassingen of hulpmiddelen op maat, de markt niet zelf zal overgaan tot de productie van die hulpmiddelen.

Ontwerpers van hulpmiddelen op maat of van aanpassingen van bestaande hulpmiddelen beseffen dat ook andere voorzieningen en ouders of familieleden geholpen zouden kunnen worden door hun ontwerpen en zijn dan ook bereid die te delen. De indieners van dit voorstel van resolutie vragen aan het VAPH dan ook dat het op zijn website een specifieke verwijzing zou opnemen naar de websites waarop ontwerpen patentvrij ter beschikking worden gesteld aan lotgenoten. De hulpmiddelendatabank van het VAPH zou daarvoor een geschikt medium zijn.

– Afstemming van regelgeving over het VAPH en het VIPA

In het kader van de vermaatschappelijking van de zorg ontstaan heel diverse privé-initiatieven voor de ondersteuning en zorg van personen met een handicap. Er kan worden vastgesteld dat kleine private initiatieven en ouderinitiatieven geen gebruikmaken van subsidies van het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA). Daardoor is er voor de groep van personen met een handicap die in die settings verblijven, vandaag geen terugbetaling van bepaalde hulpmiddelen mogelijk. Uit de samenlezing van artikel 6 en 7 van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2001 tot vaststelling van de criteria, voorwaarden en refertebedragen van de tussenkomsten in de individuele materiële bijstand voor de sociale integratie van personen met een handicap, hierna het IMB-besluit te noemen, blijkt immers dat het VAPH niet tegemoetkomt in de kosten van individuele hulpmiddelen voor gebruik binnen de infrastructuur als een vergunde zorgaanbieder aanspraak kon maken op subsidies van het VIPA. Die bepaling was ingegeven uit een vrees voor dubbele financiering en gold in een tijd dat er alleen grotere voorzieningen bestonden.

Dit voorstel van resolutie pleit er niet voor om het verbod van dubbele financiering af te schaffen, maar wel dat het IMB-besluit wordt aangepast zodat vergunde zorgaanbieders die geen gebruik hebben gemaakt van VIPA-middelen, bij het aanschaffen van die hulpmiddelen toch in aanmerking komen voor een tegemoetkoming. Het VAPH kan bij de aanpassing van de regelgeving rekening houden met de resultaten van de bevraging van de behoeften van de stakeholders.

– Andere uitdagingen

De hierboven genoemde conceptnota heeft ook een aantal andere uitdagingen onder de aandacht gebracht. In eerste instantie wordt in de conceptnota de vraag gesteld of het mogelijk is om in de toekomst meer te gaan werken met modulaire hulpmiddelen, dat zijn hulpmiddelen die kunnen worden aangepast – als het ware opgebouwd – afhankelijk van de behoeften van de persoon met een handicap. De indieners van dit voorstel van resolutie zijn zich ervan bewust dat in geval van maatwerk een hulpmiddel in zijn geheel niet te hergebruiken is, maar sommige

onderdelen kunnen eventueel wel als standaardelement hergebruikt worden, zoals het onderstel van een speciale zitschelp. Vandaag al zijn er firma's die bouwpakketten hebben die het bijvoorbeeld mogelijk maken om een rolstoel om te bouwen tot een rollator. Het is dus interessant voor de overheid om na te gaan in welke mate er meer kan worden geëvolueerd naar modulaire hulpmiddelen en om daarover in dialoog te gaan met de bedrijfswereld. Dat is een denkpiste die verder onderzoek verdient.

De introductie van kleine private initiatieven en ouderinitiatieven als vergunde zorgaanbieders heeft geleerd dat de regelgeving niet altijd aangepast is aan de vermaatschappelijking van de zorg die de overheid heeft geïntroduceerd. Het feit dat het VAPH niet tegemoetkomt in de kosten van individuele hulpmiddelen voor gebruik binnen de infrastructuur als de vergunde zorgaanbieder aanspraak kon maken op subsidies van het VIPA maar dat niet heeft gedaan, is daar een bewijs van. Er kan worden vastgesteld dat de meeste kleine privé-initiatieven en ouderinitiatieven geen beroep doen op VIPA-subsidies. Volgens die initiatieven is bouwen met het VIPA nog altijd duurder, leidt het tot onnodige kosten en administratie, brengt het weinig huiselijkheid mee en draagt de extra reglementering niet altijd bij tot meer kwaliteit.

Die vaststelling doet beseffen dat het regelgevend kader van het VIPA opnieuw tegen het licht moet worden gehouden om te kijken hoe het rekening kan houden met de behoeften van die kleinschalige initiatieven. De overheid is zich daarvan bewust en kan zich baseren op de omgevingsanalyse die het VAPH in 2021 heeft gemaakt met betrekking tot de verschillende elementen in de realisatie van de infrastructuur.

Maurits VANDE REYDE
Tine VAN DER VLOET
Vera JANS
Koen DANIELS
Katrien SCHRYVERS
Katja VERHEYEN

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° de conceptnota voor nieuwe regelgeving over het faciliteren van sociaal ondernemerschap en innovatie in de gehandicaptenzorg (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 383/1);
 - 2° de hoorzitting over die conceptnota in de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding op 24 februari 2021 (*Parl. St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 383/2);
- vraagt aan de Vlaamse Regering om:
 - 1° bij de ontwikkeling van een gedragen visie op een toekomstig hulpmiddelen-beleid voor personen met een zorgbehoefte in Vlaanderen, in samenwerking met het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) en het Agentschap Vlaamse Sociale Bescherming, een beleidskader te ontwerpen voor de volgende initiatieven:
 - a) een leeftijdsonafhankelijk huur- of hergebruikssysteem dat bij één agent-schap wordt ondergebracht en waarbij de bestaande huursystemen worden uitgebreid met standaard hulpmiddelen of hulpmiddelenon-derdelen en hulpmiddelen die maar gedurende een beperkte tijd door personen met een handicap of ouderen worden of zijn gebruikt, bij-voorbeeld hulpmiddelen voor kinderen, personen met een progressief verergerende handicap of palliatieve patiënten;
 - b) de bepaling van de criteria die uitmaken voor welke hulpmiddelen of onderdelen van hulpmiddelen het economisch zinvol is om ze, na het overlijden van de persoon met een handicap of bij stopzetting van het gebruik ervan, te recupereren en via verhuur ter beschikking te stel-len. Daarbij worden onder meer de verwachte duur van het gebruik, de kosten van reconditionering, de aanpasbaarheid van het hulpmiddel of een onderdeel van een hulpmiddel en de kosten voor de installatie en aflevering in aanmerking genomen;
 - c) het onderzoek naar hoe en door wie hulpmiddelen die door personen met een handicap maar sporadisch worden gebruikt, op een kosteneff-iciënte wijze ter beschikking kunnen worden gesteld in samenwerking met het VAPH;
 - d) het gedeelde gebruik van hulpmiddelen door verschillende personen met een handicap, waarbij voorzien wordt in de mogelijkheid van een gesplitste terugbetaling als verschillende personen met een handicap de aankoop van het hulpmiddel samen gefinancierd hebben. De regeling biedt een antwoord op de vragen over de gevolgen van de gesplitste terugbetaling als de betrokkenen hetzelfde hulpmiddel willen aankopen binnen dezelfde referteperiode en over de bestemming van het gedeelde hulpmiddel als een van die personen de voorziening verlaat;
 - e) de mogelijkheid dat personen met een handicap, in samenspraak met de leveranciers, hulpmiddelen gedurende een langere termijn kunnen uittesten om te vermijden dat aangekochte hulpmiddelen ongebruikt blijven;
 - f) de evaluatie van de huidige regeling voor de terugbetaling van her-stel- en onderhoudskosten, zodat mensen die dat willen, langer kunnen blijven gebruikmaken van een vertrouwd hulpmiddel;
 - g) een verdere vereenvoudiging en beperking van de doorlooptijd van de aanvraagprocedure van hulpmiddelen;
 - h) het opzetten van schrap- en snapsessies over de regeling van individu-ele materiële hulpmiddelen, die kunnen leiden tot het schrappen van overbodige regels;

- 2° op het vlak van innovatie:
 - a) via proefprojecten in te zetten op samenwerkingen tussen verstrekkers, hogescholen, universiteiten, de overheid en zorgaanbieders om aangepaste hulpmiddelen te ontwikkelen die wegens de beperkte vraag niet door de markt worden aangeboden;
 - b) in de hulpmiddelendatabank van het VAPH een verwijzing op te nemen naar de website van zorgaanbieders, hogescholen, universiteiten en private personen die voor zelf ontworpen hulpmiddelen of voor aanpassingen van hulpmiddelen, bouwtekeningen, digitale printbestanden en dergelijke patentvrij op hun website ter beschikking stellen;
- 3° op het vlak van de aanpassing van de regelgeving over de terugbetaling van hulpmiddelen en de wisselwerking met de regelgeving voor infrastructuurfinanciering, op korte termijn de terugbetaling van individuele materiële hulpmiddelen voor gebruik binnen de infrastructuur van een vergunde of erkende aanbieder van zorg door het VAPH mogelijk te maken, op voorwaarde dat de vergunde of erkende aanbieder geen beroep heeft gedaan (of zal doen) op middelen van het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA). Daarbij baseert het VAPH zich op de resultaten van de bevraging van de behoeften bij de stakeholders;
- 4° bijkomend onderzoek te voeren naar:
 - a) de mogelijkheden van de ontwikkeling van meer modulaire hulpmiddelen op korte en (middel)lange termijn, alsook welke hulpmiddelen daarvoor in aanmerking komen;
 - b) de aanpassing van de VIPA-reglementering over infrastructuursubsidies in overleg met de ouderinitiatieven en de kleinschalige initiatieven voor personen met een handicap, opdat de voorwaarden voor infrastructuursubsidies beter toepasbaar worden op die initiatieven. De basis daarvoor is de omgevingsanalyse die het VAPH in 2021 heeft gemaakt met betrekking tot de verschillende elementen in de realisatie van de infrastructuur die kleinschalige initiatieven en ouderinitiatieven voor personen met een handicap ervan weerhouden om VIPA-subsidies aan te vragen. Daarbij moet ook aandacht gaan naar de kwaliteitseisen.

Maurits VANDE REYDE
Tine VAN DER VLOET
Vera JANS
Koen DANIELS
Katrien SCHRYVERS
Katja VERHEYEN